

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ  
ІНСТИТУТ ЗООЛОГІЇ ім. І. І. ШМАЛЬГАУЗЕНА

Куртяк Федір Федорович



УДК 597.6 (477.87)

**АМФІБІЇ РІВНИННОГО ЗАКАРПАТТЯ:  
СТАН ФАУНИ ТА АНАЛІЗ ПРОБЛЕМНИХ ГРУП**

03.00.08 – зоологія

**АВТОРЕФЕРАТ**  
дисертації на здобуття наукового ступеня  
кандидата біологічних наук

Київ – 2004

## АНОТАЦІЇ

Куртяк Ф. Ф. Амфібії рівнинного Закарпаття: стан фауни та аналіз проблемних груп – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата біологічних наук за спеціальністю 03.00.08 – зоологія. – Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України, Київ, 2004.

Дисертація являє собою комплексне вивчення стану та тенденцій зміни батрахофауни рівнинного Закарпаття поряд з яким проведено з використанням сучасних генетичних методів, вивчення видового складу земноводних регіону. Результати вказують на те, що протягом останніх 30 років загалом середня чисельність амфібій в регіоні знизилася у 1,92 рази. Особливої уваги та всебічної охорони потребують наступні види: *Triturus alpestris*, *T. montandoni*, *T. vulgaris*, *T. cristatus*, *T. dobrogicus*, *Rana temporaria*, *R. dalmatina*, *R. lessonae*, *Bufo bufo*. Доведена надзвичайно низька щільність популяцій *R. arvalis* в регіоні. Встановлений факт гібридизації в природі між видами *T. dobrogicus* та *T. cristatus*. Проаналізовано зону парapatрії між кумками (*Bombina*) в регіоні. Встановлено популяційну структуру комплексу зелених жаб в регіоні. Виявлено, що головним фактором відтворення алодиплоїдних одностатевих популяцій зелених жаб є сезонні циклічні міграції самців одного з батьківських видів, у випадку рівнинного Закарпаття – *Rana lessonae*. Вивчено морфологічні параметри *T. dobrogicus* та *T. cristatus* а також комплексу європейських зелених жаб *Rana esculenta* complex, розроблено алгоритми ідентифікації видів. Дані рекомендації що до охорони амфібій регіону.

**Ключові слова:** Amphibia, фауна, систематика, гібридизація, популяції, облік чисельності, маршрутний метод.

Куртяк Ф. Ф. Амфибии равнинного Закарпатья: состояние фауны и анализ проблемных групп – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата биологических наук по специальности 03.00.08 – зоология. – Институт зоологии им. И. И. Шмальгаузена НАН

Украины, Киев, 2004.

Диссертация представляет собой комплексное изучение состояния и тенденций изменения батрахофауны равнинного Закарпатья, кроме того, проведено, с использованием современных генетических методов, изучение видового состава земноводных региона.

Результаты указывают на то, что на протяжении последних 30 лет средняя численность амфибий в регионе снизилась в 1,92 раза. Особого внимания и всесторонней охраны требуют следующие виды: *Triturus alpestris*, *T. montandoni*, *T. vulgaris*, *T. cristatus*, *T. dobrogicus*, *Rana temporaria*, *R. dalmatina*, *R. lessonae*, *Bufo bufo*. Доказана чрезвычайно низкая плотность популяций *R. arvalis* в регионе. Установлен факт гибридизации в природе между видами *T. dobrogicus* и *T. cristatus*. Проанализирована зона парapatрии между жерлянками (*Bombina*). Установлена популяционная структура комплекса зеленых лягушек. Выявлено, что главным фактором воспроизведения аллодиплоидных однополых популяций зеленых лягушек есть сезонные циклические миграции самцов одного из родительских видов, в случае равнинного Закарпатья – *Rana lessonae*. Изучены морфологические параметры *T. dobrogicus* и *T. cristatus* а также комплекса европейских зеленых лягушек *Rana esculenta* complex, разработаны алгоритмы идентификации видов. Даны рекомендации по охране амфибий региона.

Данная работа содержит ряд фактов по гибридизации амфибий и присутствию однополых популяций которые вносят вклад в микроэволюционную теорию. Данные по морфологической идентификации видов могут быть использованы при составлении определителей. Приведенные в работе доказательства снижения численности амфибий подтверждают важное положение, что это один из наиболее важных в плане охраны классов позвоночных животных. На основании полученных данных можно спланировать создание охраняемых территорий.

**Ключевые слова:** Amphibia, фауна, систематика, гибридизация, популяции, учёт численности, маршрутный метод.

**Kurtyak F. F. The amphibians of the flat Transcarpathians area: status of fauna and the analysis of problem groups – Manuscript.**

Thesis for a candidate's scientific degree of biological sciences by speciality 03.00.08 – zoology. – Schmalhausen Institute of Zoology of National Academy of Science of Ukraine, Kyiv, 2004.

The dissertation represents a complex studying of a status and tendencies of changes of the amphibians' fauna of the flat Transcarpathian area, in addition to which the use of modern genetic methods. The results specify that during last 30 years the average quantity of amphibians in the region has decreased 1,92 times. The following species require special attention and general protection: *Triturus alpestris*, *T. montandoni*, *T. vulgaris*, *T. cristatus*, *T. dobrogicus*, *Rana temporaria*, *R. dalmatina*, *R. lessonae*, *Bufo bufo*. An extremely low density of populations *R. arvalis* in the region is proved. The fact of hybridization between species *T. dobrogicus* and *T. cristatus* is established. The zone of hybridization between the *Bombina bombina*-*B. variegata* is analysed. The population structure of a complex of green frogs in the region is established. It's determined that the main factor of a reproduction of unisex populations of green frogs are seasonal cyclic migrations of males of one of parent's species, in case of the flat Transcarpathian area is *Rana lessonae*. the morphological parameters of *T. dobrogicus* and *T. cristatus* and of the european complex of green frogs (*Rana esculenta* complex), are investigated and the algorithm of species identification is developed. The recommendations for safeguarding of the amphibians in the region are given.

**Key words:** Amphibia, fauna, systematization, hybridisation, population, abundance, census, enroute method.